

dobí dali oprávnění nám vládnout, že budou peníze vybírat i vydávat zodpovědně. Ostatně dříve než bychom zjistili, že byly zpronevěřeny či promrhány, přišli bychom o spoustu peněz.

Za třetí, většina daní je určena buď na splácení dluhů z minulosti nebo na investice do budoucích vydání. Proto také mlčky předpokládáme existenci na důvěře a vzájemnosti založeného vztahu mezi minulými daňovými poplatníky a těmi, kdo z nich mají v současnosti prospěch, současnými daňovými poplatníky a minulými i budoucími příjemci a samozřejmě i budoucími daňovými poplatníky, kteří budou splácet naše dnešní výdaje. Jsme proto odsouzeni důvěřovat nejen lidem, které dnes neznáme, ale i lidem, které jsme nikdy nemohli znát, respektive je nikdy nebudeme moci znát; s nimi všemi nás přitom pojí složité vztahy založené na vzájemné důvěře.

Totéž platí i o veřejných výdajích. Pokud zvedneme daně nebo vydáme obligace, abychom financovali školu ve svém okrese, je pravděpodobné, že hlavní prospěch z toho budou mít jiní občané (a jejich děti). Totéž platí pro veřejné investice do příměstské železnice, dlouhodobých vzdělávacích a výzkumných projektů, lékařského výzkumu, příspěvků na sociální zabezpečení a jakýchkoliv jiných sociálních výdajů, které mohou přinést užitek až po letech. Proč jsme tedy ochotni poskytovat peníze na takové projekty? Protože jiní v minulosti poskytli peníze pro nás a protože se, aniž o tom nějak přemýšlíme, považujeme za členy občanského společenství, které přesahuje generace.

Kdo ale patří do tohoto společenství? Komu přesně důvěřujeme? Podle anglického konzervativního filosofa Michaela Oakeshotta závisí politika na definici společenství důvěry: „Politika je aktivita spočívající ve správě veřejných věcí v rámci určité skupiny lidí, kteří díky společné shodě o způsobu této správy tvoří jedno společenství.“²³ Tato definice se ovšem točí v kruhu: jaká konkrétní skupina lidí je zde míněna? Celý

svět? To určitě ne. Očekávali bychom od obyvatele města Omaha v americké Nebrasce, že by s radostí platil daně na financování mostů a dálnic v Kuala Lumpur na základě nevyřčené dohody, podle níž by jeho malajský protějšek dělal totéž pro něj? Zřejmě ne.

Jak je tedy definován funkční rozsah společenství důvěry? Neukotvený kosmopolitismus vyhovuje intelektuálům, ale většina lidí žije v nějakém určitém místě. V místě, které je určeno prostorem, časem, jazykem, eventuálně náboženstvím a – jakkoli je to politováníhodné – možná i barvou kůže atd. Tato místa jsou přitom definována flexibilně. Většina Evropanů by až do nedávné doby sebe sama nedefinovala jako někoho, kdo žije v Evropě. Spíše by řekli, že žijí v (polské) Lodži, v (italské) Ligurii nebo dokonce v Puttney (což je předměstí Londýna).

Identifikovat sebe samé jako Evropany si Evropané zvykli teprve nedávno. V důsledku toho jsou různé způsoby mezinárodní spolupráce nebo vzájemné pomoci, které v minulosti mohly vyvolávat silnou nedůvěru, dnes něčím zcela samozřejmým. Holanďtí přístavní dělníci dnes dotují portugalské rybáře či polské farmáře, aniž by si na to nějak zvlášť stěžovali. Bez pochyb je tomu tak i proto, že dotyční přístavní dělníci nijak zvlášť intenzivně nezkoumají, jak jejich vládnoucí politici utrácí jejich daně. Ovšem i to je známkou důvěry.

Mnohé nasvědčuje tomu, že lidé důvěřují druhým více, pokud s nimi mají hodně společného – nejen náboženství či jazyk, ale i úroveň příjmů. Čím větší je míra rovnosti ve společnosti, tím větší je i vzájemná důvěra. Nejde přitom pouze o příjem. Tam, kde mají lidé podobné životy a sdílejí podobné vyhlídky, je pravděpodobné, že se mohou shodovat i v „mravních názorech“. To usnadňuje provádění radikálních změn ve veřejné politice. V heterogenních či rozdělených společnostech je pravděpodobné, že menšina – nebo dokonce většina – bude nucena ustoupit, často proti své vlastní vůli. To pak